

Kommunrevisorerna granskar

Förstudie ungdomar utanför arbetsmarknaden

2020-09-01

Angående förstudien

Revisionsuppdraget är ett kommunalt förtroendeuppdrag och revisorerna är direkt ansvariga inför kommunfullmäktige och därmed indirekt inför medborgarna genom den representativa demokratin. Revisionen har uppdrag att granska de verksamheter som styrelser, nämnder och kommunala bolag bedriver.

I formell mening är varje revisor en egen myndighet, men i det praktiska revisionsarbetet sker arbetet gemensamt.

Ytterst syftar revisionen till att undersöka om verksamheten bedrivs i enlighet med uppställda mål och på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

- Revisorernas uppdrag regleras i kommunallag, aktiebolagslag, god revisionsord, ägardirektiv och reglemente.
- Revision ska utföras på ett oberoende sätt.
- Revisorerna genomför grundläggande granskning, granskning av delårsrapport och årsredovisning och fördjupade granskningar.

Revisorerna ska därför objektivt, opartiskt och sakligt, självständigt granska den verksamhet som styrelse, nämnder och beredningar bedriver. Revisorerna ska också bedöma om de förtroendevalda ledamöterna i nämnder och styrelser har tillräcklig styrning och kontroll över verksamhetens ekonomi, prestationer och kvalitet.

Revisorernas uttalanden och bedömningar finns i revisionsberättelser och granskningsrapporter. En ambition i revisorernas arbete är att deras rekommendationer i samband med granskning ska kunna användas av verksamheterna för att åstadkomma effekter i deras förbättringsprocess.

Kontaktuppgifter

Om kommunrevisorernas uppdrag

kommunrevisionen@umea.se

Ordförande i kommunrevisionen

Ewa Miller, ordförande
ewa.miller@umea.se

Förstudie - ungdomar utanför arbetsmarknaden

Rapport

Umeå kommun

KPMG AB

2020-09-01

Antal sidor 11

Umeå kommun

Förstudie – ungdomar utanför arbetsmarknaden

2020-09-01

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	4
2.1	Syfte, frågeställning och avgränsning	5
2.2	Metod	5
3	Resultat av förstudien	5
3.1	Statistik sysselsättning	5
3.1.1	Kolada	5
3.1.2	Arbetsförmedlingen	6
3.1.3	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor	7
3.1.4	Skillnader i statistiken	7
3.2	Åtgärder	7
3.2.1	Samordningsförbundet Umeåregionen	7
3.2.2	Ungdomstorget	8
3.2.3	Hikikomori	8
3.2.4	Övriga insatser och projekt	8
3.2.5	Identifiering av unga utan arbete	9
4	Slutsatser	9

1 Sammanfattning

Vi har av Umeå kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en förstudie. Förstudien syftar till att kartlägga i vilken utsträckning kommunen arbetar med att få ungdomar i arbete.

Enligt genomförd omvärldsanalys där statistik har tagits fram från statistikdatabasen Kolada, visar resultatet att andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning är lägre i Umeå jämfört med liknande kommuner och riket i övrigt.

Syftet med förstudien är att undersöka:

- I vilken mån Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen (VIVA) har uppmärksammat att det inom kommunen finns ett stort antal ungdomar som saknar sysselsättning i form av arbete eller fortsatta studier?
- Om VIVA har gjort någon bedömning av risken för att gruppen ungdomar som saknar sysselsättning ska hamna i ett långvarigt försörjningsstöd?
- Om VIVA och individ- och familjenämnden har kontakt med varandra gällande gruppen av ungdomar som saknar sysselsättning? På vilket sätt? Vilka åtgärder vidtas?
- Om VIVA har kontakt med arbetsförmedlingen gällande gruppen av ungdomar som saknar sysselsättning? På vilket sätt? Vilka åtgärder vidtas?

Förstudien avgränsas till att bedöma i vilken mån gruppen ungdomar utan sysselsättning är identifierad.

Vår sammanfattande bedömning utifrån förstudiens syfte är att VIVA har en bred verksamhet inom området. Samverkan sker på bred front med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Västerbotten och även med andra verksamheter inom Umeå kommun. Samverkan finns även formellt organiserat genom Samordningsförbundet. Förstudien visar på att samverkan sker på olika nivåer, med fokus på den enskilde individens behov för att minska utanförskapet och minska steget till arbetsmarknaden eller studier.

Det kommunala aktivitetsansvaret innebär att kommunen har en bra kontroll på ungdomar mellan 16–20 år som inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. När det gäller de som har gått ut gymnasiet och två år efter avslutad utbildning inte har etablerat sig på arbetsmarknaden eller studerar, finns flertalet insatser och projekt. Men mörkertalet kan vara stort och det kan vara svårt att nå ut till dessa personer om de själva inte kontaktar berörda verksamheter eller hänvisas till någon verksamhet av aktörer inom området.

Utifrån förstudien ser vi en risk att ungdomar utan arbete, som inte är inskrivna hos Arbetsförmedlingen och inte heller har försörjningsstöd inte identifieras om de inte har kontakt med eller fångas upp av någon av VIVA:s samarbetspartners, tex

Umeå kommun

Förstudie – ungdomar utanför arbetsmarknaden

2020-09-01

Försäkringskassan eller Region Västerbotten. Här kan det finnas ett mörkertal och det är oklart om alla individer i denna kategori fångas upp.

Under våren 2020 har arbetslösheten bland framförallt ungdomar ökat. Därför kommer det framöver vara av yttersta vikt att verksamheterna inom området arbetar vidare med att nå ut till och fånga upp ungdomar utanför arbetsmarknaden eller studier och fortsätter med insatser för denna målgrupp.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Umeå kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en förstudie. Förstudien syftar till att kartlägga i vilken utsträckning kommunen arbetar med att få ungdomar i arbete.

Enligt genomförd omvärldsanalys där statistik har tagits fram från statistikdatabasen Kolada, visar resultatet att andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning är lägre i Umeå jämfört med liknande kommuner och riket i övrigt.

Kommunen har ett aktivitetsansvar för ungdomar mellan 16 – 20 år men som inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

Kommuner kan i samarbete med arbetsförmedling och försäkringskassan och andra aktörer, ofta med statliga stöd, starta olika verksamheter och projekt för ungdomar som är över 20 år. Målgruppen är då vanligtvis de som står långt från arbetsmarknaden. T ex när det gäller "Ungdomstorget" så finns möjlighet att få stöd för:

- den som är 18–24 år och är arbetssökande, söker försörjningsstöd, är sjukskriven eller har sjukpenning och i behov av fördjupat stöd mot arbete eller studier
- den som är 19–29 år och har aktivitetsersättning pga. nedsatt arbetsförmåga i minst ett år och i behov av fördjupat stöd mot arbete eller studier

Revisorerna bedömer i sin riskanalys att det finns en risk för att ungdomar hamnar utanför arbetsmarknaden och ej heller i studier, och därmed löper en stor risk att hamna i ett långvarigt försörjningsstöd.

2.1 Syfte, frågeställning och avgränsning

Syftet med förstudien har varit att undersöka

- I vilken mån Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen (VIVA) har uppmärksammat att det inom kommunen finns ett stort antal ungdomar som saknar sysselsättning i form av arbete eller fortsatta studier?
- Om VIVA har gjort någon bedömning av risken för att gruppen ungdomar som saknar sysselsättning ska hamna i ett långvarigt försörjningsstöd?
- Om VIVA och individ- och familjenämnden har kontakt med varandra gällande gruppen av ungdomar som saknar sysselsättning? På vilket sätt? Vilka åtgärder vidtas?
- Om VIVA har kontakt med arbetsförmedlingen gällande gruppen av ungdomar som saknar sysselsättning? På vilket sätt? Vilka åtgärder vidtas?

Förstudien har avgränsats till att bedöma i vilken mån gruppen ungdomar utan sysselsättning är identifierad.

2.2 Metod

Kartläggningen har genomförts genom:

- Intervjuer med berörda tjänstepersoner på VIVA
- Statistik från KOLADA

Rapporten är faktakontrollerad av samtliga intervjuade tjänstepersoner.

3 Resultat av förstudien

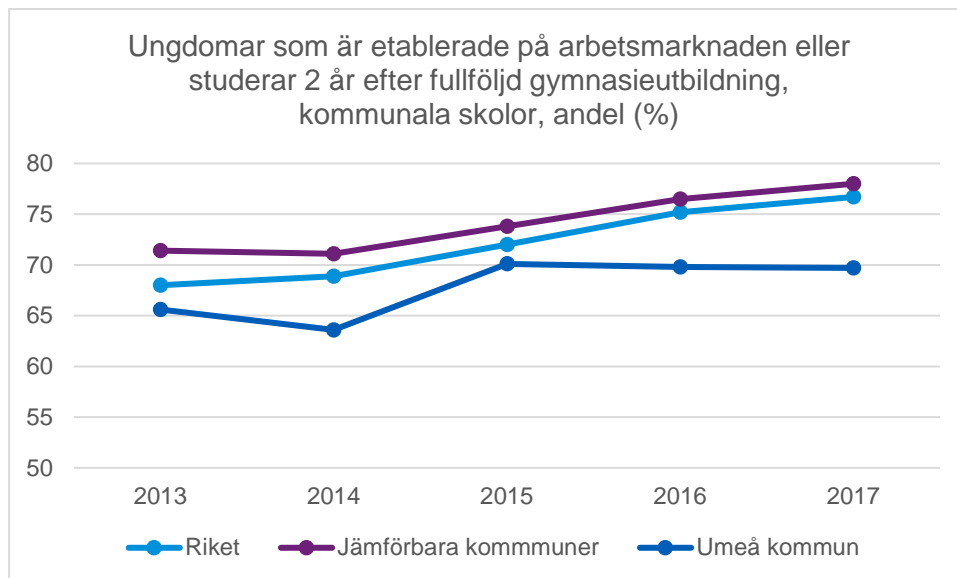
3.1 Statistik sysselsättning

3.1.1 Kolada

Det finns cirka 5 000 nyckeltal i Kolada som ger kommuner och regioner stöd för analyser och jämförelser. Kolada förvaltas och utvecklas av RKA¹ för att främja jämförelser och analyser. Nyckeltalen i Kolada bygger ofta på nationell statistik från de statistikansvariga myndigheterna, men också på uppgifter från andra källor.

Statistik från Jämföraren i Kolada för andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning för 2013–2017, visar att Umeå ligger på en lägre nivå än jämförbara kommuner och riket i övrigt. I Kolada saknas det statistik för åren 2018 och 2019.

¹ RKA = Rådet för främjande av kommunala analyser

Antal elever år T-2 som avslutat gymnasium från gymnasium i kommunal regi i kommunen, som år T var etablerade på arbetsmarknaden eller studerade, inkl. IM dividerat med antal elever år T-2 som avslutat gymnasium från gymnasium i kommunal regi i kommunen, inkl. IM. Etablerad på arbetsmarknaden är den som är sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad), inte har några händelser som indikerar arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning samt har haft en arbetsinkomst som inte understiger en gräns som är olika för varje år beroende på den genomsnittliga procentuella löneutvecklingen. År 2016 var gränsen för att räknas som etablerad på arbetsmarknaden 191 800 kr. Studerande avser både högskolestudier och annan studiemedelsberättigad utbildning som t.ex. komvux eller folkhögskola. Källa: SCB.

3.1.2 Arbetsförmedlingen

Arbetslösheten i Sverige har ökat till följd av Covid-19. Speciellt hårt har pandemin slagit mot flera branscher där många unga arbetar.

I maj 2019 uppgick antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i Umeå kommun mellan 18–24 år till 462 st. I maj 2020 uppgick antalet inskrivna arbetslösa ungdomar mellan 18–24 år till 774 st, vilket motsvarar en ökning på 5,5 %.

Totalt uppgår antalet arbetslösa i Umeå kommun till 6,5 % (maj 2020). En ökning med 1,8 procentenheter jämfört med samma tid föregående år.

Enligt Arbetsförmedlingens statistik över arbetslöshet för personer mellan 18–24 år, ligger Umeå på samma nivå som jämförbara kommuner.

3.1.3 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

UVAS är ett mått som myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor tar fram och som visar på hur många unga som varken arbetar eller studerar. Umeå kommun har ett lågt UVAS i jämförelse med riket som helhet.

Område	16–24 år	16–24 år med okänd aktivitet
Riket	6,8%	35,1%
Umeå	4,7%	30,5%
Linköping	4,5%	39,1%

Med okänd aktivitet räknas de som inte ingår i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, inte innehar försörjningsstöd, inte är föräldraledig, inte får aktivitetsersättning, sjuk- eller rehabiliteringspenning.

3.1.4 Skillnader i statistiken

Att statistiken skiljer sig åt mellan Kolada, arbetsförmedlingen och UVAS beror på att det är olika åldersspann för statistiken som mäts. Kolada mäter de som 2 år efter fullföljd gymnasieutbildningen varken är etablerad på arbetsmarknaden eller studerar. Koladas åldersspann är det snävaste, medan UVAS och Arbetsförmedlingens statistik mäter 16–24 respektive 18–24 år.

3.2 Åtgärder

3.2.1 Samordningsförbundet Umeåregionen

För att möta ett växande behov av samordnad rehabilitering finns det ett samordningsförbund mellan Region Västerbotten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen samt Umeå och kranskommunerna, Vännäs, Vindelns, Robertsfors, Nordmaling och Bjurholm.

Syftet är bl.a. att uppnå en effektiv resursanvändning. Målgruppen för denna satsning är i första hand personer mellan 18–64 år som bor i Umeå och kranskommunerna och som av olika anledningar står utanför arbetsmarknaden och är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser. Särskilt prioriterade är unga i åldern 18–29 år. Målet är att dessa individer ska förbättra eller helt återfå sin förmåga till förvärsarbete och försörjning.

Genom att de olika huvudmännen lägger pengar i en gemensam kassa är tanken att man på ett bättre sätt ska kunna möta dessa individers behov av rehabilitering och samtidigt få en effektivare resursanvändning. Denna typ av finansiell samordning mellan flera huvudmän har möjliggjorts genom lagstiftning om Samordningsförbund.

De nio organisationerna som ingår i samordningsförbundet lägger årligen in medel i förbundet. Staten (Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen) bidrar med 50 % av

anslaget. Umeå och kranskommunerna med 25 % och Region Västerbotten med 25 %. Förbundets styrelse beslutar hur dessa medel ska fördelas inför varje verksamhetsår.

Alla verksamheter som tillhör någon av de nio huvudmännen får ansöka om medel för satsningar på rehabilitering av individer inom målgruppen. Ett krav är dock att de aktiviteter man ansöker medel till kräver samverkan mellan minst två av samordningsförbundets huvudmän.

Genom samordningsförbundet jobbar Umeå kommun ihop med andra aktörer. Målet är att undvika parallella processer. Här finns en beredningsgrupp som dels själva kan initiera aktiviteter/projekt, dels verka för att andra funktioner/verksamheter hos respektive huvudman initierar aktiviteter/projekt som stödjer syftet med förbundet. Gemensamma analysgrupper träffas kring åtgärder för att minska utanförskap

3.2.2 Ungdomstorget

Ungdomstorget är en samlokaliserad verksamhet där Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Umeå kommun och Region Västerbotten samverkar tätt tillsammans med berörd individ, som varken arbetar eller studerar och har behov av fördjupat stöd inför sin etablering till arbete eller studier. Ungdomstorgets verksamhet kan liknas vid ett nav som samordnar stöd till ungdomar.

3.2.3 Hikikomori

Inom Umeå kommun finns en verksamhet som heter Hikikomori. Den vänder sig till hemmasittande ungdomar och vuxna som av olika orsaker befinner sig mycket hemma. Ofta är psykisk ohälsa kopplat till att individer har svårt att själva bryta den isolering som uppstår.

Hikikomori vänder sig till personer mellan 16–25 år som bor i Umeå, Vännäs, Nordmaling, Vindeln och Robertsfors. Inte arbetar eller studerar och inte har kontakt med samhällsaktörer, som t ex Arbetsförmedlingen, socialtjänsten och Försäkringskassan.

Hikikomori arbetar hälsofrämjande och kan vara en startplats för personer som framöver önskar att närma sig studier och/eller arbetsliv. Målet med verksamheten är att personen ska må bra och trivas med sitt liv samt att underlätta steget mot arbete, studier och egen försörjning. Alla deltagare som är med hos Hikikomori har en individuell planering utifrån behov och livssituation. Varje vecka erbjuds fyra aktivitetstillfällen tillsammans med andra deltagare, på ca 2 timmar/tillfälle.

3.2.4 Övriga insatser och projekt

VIVA försöker jobba med helhetslösningar med utgångspunkt i att alla individer behövs och ska nyttja 100 % av sin resurs samt att rätt insats ska sättas in i rätt tid.

Det finns en fördjupad samverkan mellan VIVA och socialtjänsten för personer med ett långvarigt försörjningsstöd, för att få ut dem på arbetsmarknaden.

För unga personer med aktivitetsersättning hos försäkringskassan, görs en prövning om en person kan gå vidare till arbetsförmedlingen för arbetsrehabilitering eller sysselsättning.

Andra projekt:

- Våga växa; för personer mellan 16–29 år
- Studieverkstan; Ett stöd för personer som läser via vuxenutbildningen, studieplan utformas utifrån personens egna förutsättningar, extra pedagogstöd finns tillgänglig i egna lokaler.
- Samstart; EU-projekt med arbetsförmedlingen för unga med funktionsvariationer med mål att överbrygga glappet mellan skola och arbetslivet.
- Serviceassistenter; Projekt initierat av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Unga med intellektuell funktionsnedsättning får ett jobb som serviceassistent i någon av kommunen verksamheter. Målet är att verksamheten ska ta över anställningen.

3.2.5 Identifiering av unga utan arbete

Gruppen ungdomar utan arbete, som inte är inskrivna hos Arbetsförmedlingen och inte heller har försörjningsstöd identifieras från flera olika håll. Främst genom VIVA:s samarbetspartners i exempelvis är det Försäkringskassan (aktivitetsersättning) och Region Västerbotten (psykiatri) som aktualiserar eventuella behov av stöd via Ungdomstorgets beredningsgrupp. Ungdomarna i kommunala aktivitetsansvaret (KAA) identifieras utifrån kommunens register och här arbetas aktivt med uppsökande verksamhet. Insatsen Hikikomori arbetar uppsökande och försöker fånga upp de hemmasittande som inte har någon myndighetskontakt alls.

Vilka ungdomar som ska delta i de olika åtgärderna identifieras i samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Västerbotten och Umeå kommun för Ungdomstorget. KAA erbjuder sitt utbud till de som ingår i KAA och inte har annan aktiv pågående planering hos annan aktör.

Under 2019 deltog 295 ungdomar i insatser på Ungdomstorget. Arbetsmarknadsenheten arbetade och erbjöd aktiviteter för 271 ungdomar under samma period, exklusive KAA ungdomarna. Under perioden januari till juni 2020 har arbetsmarknadsenheten arbetat med 198 ungdomar exklusive KAA.

Under perioden januari till maj 2020 fick 255 ungdomar mellan 18–24 år försörjningsstöd. Detta kan jämföras med att det 2018 fanns 14 320 personer i åldrarna 18-24 år².

4 Slutsatser

Vår sammanfattande bedömning utifrån förstudiens syfte är att VIVA har en bred verksamhet inom området. Samverkan sker på bred front med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Västerbotten och även med andra verksamheter inom Umeå kommun. Samverkan finns även formellt organiserat genom Samordningsförbundet. Förstudien visar på att samverkan sker på olika nivåer, med

² Statistikdatabasen

Umeå kommun

Förstudie – ungdomar utanför arbetsmarknaden

2020-09-01

fokus på den enskilde individens behov för att minska utanförskapet och minska steget till arbetsmarknaden eller studier.

Det kommunala aktivitetsansvaret innebär att kommunen har en bra kontroll på ungdomar mellan 16–20 år som inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. När det gäller de som har gått ut gymnasiet och två år efter avslutad utbildning inte har etablerat sig på arbetsmarknaden eller studerar, finns flertalet insatser och projekt. Men mörkertalet kan vara stort och det kan vara svårt att nå ut till dessa personer om de själva inte kontaktar berörda verksamheter eller hänvisas till någon verksamhet av aktörer inom området.

Utifrån förstudien ser vi en risk att ungdomar utan arbete, som inte är inskrivna hos Arbetsförmedlingen och inte heller har försörjningsstöd inte identifieras om de inte har kontakt med eller fångas upp av någon av VIVA:s samarbetspartners, tex Försäkringskassan eller Region Västerbotten. Här kan det finnas ett mörkertal och det är oklart om alla individer i denna kategori fångas upp.

Under våren 2020 har arbetslösheten bland framförallt ungdomar ökat. Därför kommer det framöver vara av yttersta vikt att verksamheterna inom området arbetar vidare med att nå ut till och fånga upp ungdomar utanför arbetsmarknaden eller studier och fortsätter med insatser för denna målgrupp.

Datum som ovan

KPMG AB

Marita Castenhag
Certifierad kommunal revisor

Frida Hald
Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.